

ХРАНИТЕЛЯТ НА КРЕПОСТТА

Румен Генов

Ако постоите половин час по коридорите на Историческия факултет на Софийския университет, непременно ще го зърнете наоколо. Неговата малко неврастенична походка, онази изискано състаряваща го лула спират погледи в различна рецепция – от любопитство до снизхождение. Но преобладава скалата между симпатия и възторг. Това е небезизвестният професор Андрей Пантев, носещ и пръскащ, както казва самият той, “немотивирано веселие”. Съмнявам се, че има студенти по изкуствоведение, дипломация, най-вече, разбира се, по история в София, Велико Търново и Благоевград, които да са забравили неговите лекции, в които във времената на американофобия и русофилия ги водеха към Линкълн и Стамболов, а след “преливането” в обратната посока – към робските страдания и Освободителната война. Често иронизиран за медийно преекспониране, той нито веднъж не се обърна към редакции и издателства, освен ако следваше да обяснява, че не е камила. Прекалено известен за един обикновен преподавател, той не вражда тази популярност в длъжности, добре финансирани проекти, богати фондации и щедри сдружения. На всяко светско парти или академическа конференция той е само Андрей Пантев. Каквото и да означава това. Можете ли да си го представите седящ на бюро, слушащ информация, прошения и предложения за бюджет, щат, реорганизации, “търсене на пари”, проценти и пр.? Той трудно търпи заседания повече от половин час особено ако с тях се симулира загриженост за съдба, която е вече предрешена. При всепризнатото му дар слово чули ли сте някога да се изказва на събрания?

Той е един от малкото преподаватели, хабилитирали се едновременно по българска и световна история. Може би затова е развил професионална способност за сравнително съпоставяне в общоисторическия процес, която отдавна впечатлява читатели,

зрители и слушатели. Спомням си едно писмо на Питър Шугар от Сياتъл по повод на негова изява там. "Дори и турският, и югославският ни колега, които виждат нещата по друг начин, бяха принудени да го поздравят" – пише до ръководството на БАН известният американски балканист. Кой ще успее да отрече, че Андрей Пантев владее аудиторията? Но не с лекотата на весели каламбури, а с онази способност да съедини в смислов анализ познанието, въображението и красноречието. Това доказва, че науката наред с другото е и привлекателна за всички хора дейност. Защото той не говори само за производството на чугун на глава от населението, за демографски прираст и километраж на жп линии, а и за онази загадъчна същност на човешкото поведение, която прави историографията по-сложна материя от точните науки. Той пише бързо, но не се чете с бързината на занимателното четиво. Защото е прекалено многопластов и многосмислов, за да бъде приет еднозначно.

На онези, които иронизират тази благословена дарба, припомняме баснята на Лафонтен за киселото грозде. Неговите 30 монографии, стотици студии и статии маркират период от четири века, два континента и тематичен кръг, включващ революции и реформи, демокрация и национализъм, външна политика и политическо оползотворяване на културно превъзходство. За кого е малко и незначимо всичко това? В чест на неговата 60-годишнина излиза сборник с название "Модерният историк", в който намираме изследвания на историци от няколко поколения. Дали това название не стои в неговата неотпечатана визитна картичка? Той започна кариерата си като екскурзовод във Видинската крепост. Не само във Велико Търново има средновековни крепости и не само той е бил столица! Ако понятието "крепостен дух" означава и рядко срещаната у нас последователност в принципи и стойности, отказ от бързата адаптация към силните, тогава не пази ли Андрей Пантев ключ към крепостни добродетели, който смятаме, че е загубен по пътеките на симулираната модернизация?

Нека осмислим един анекдот (има ли истински професор без анекдоти?) за неговите публични изяви. "Ако пуснеш чешмата, оттам ще потече Пантев." Добре, казваме ние. А ако затвориш чешмата, какво идва после? Суша...

БИБЛИОГРАФИЯ НА АНДРЕЙ ЛАЗАРОВ ПАНТЕВ, ПРОФЕСОР В СУ „СВ. КЛ. ОХРИДСКИ“, ДОКТОР НА ИСТОРИЧЕСКИТЕ НАУКИ

Дисертации

Политиката на Англия към България 1879 – 1894. Научен ръководител Крумка Шарова. Рец. В. Кутиков и Цв. Тодорова. С., 1967, 332 с. (кандидат на историческите науки)

Българският въпрос в Англия и САЩ. 1876 – 1903. Рецензенти Веселин Трайков, Радослав Попов, Константин Косев. С., 1984. 692 л. (доктор на историческите науки)

Монографии

1. Англия срещу Русия на Балканите. 1879 – 1894. С., Наука и изкуство, 1972. 308 с. Библиография, с. 290–297.

2. Американската буржоазна революция 1776 – 1789. С., Наука и изкуство, 1977. 159 с.

3. Българският въпрос във Великобритания 1876 – 1878. С., Отечествен фронт, 1981. 184 с.

4. Кратка история на България. С., Наука и изкуство, 1981. 495 с. Съавтори: В. Гюзелев, Н. Генчев, К. Косев, И. Димитров, А. Пантев, М. Лалков, К. Петров.

5. Кратка история на България, същите съавтори, Второ преработено издание. С., Наука и изкуство, 1983, 504 с. Същото и на испански (Мексико, 1979, Хавана, 1981), фламандски (Антверпен, Амстердам – 1981), италиански (Рим, 1982), хинди (Делхи – 1982), гръцки (Атина – 1983), полски (Варшава – 1986), 1982. 180 с.

7. САЩ и България по време на Първата световна война. С., Наука и изкуство, 1983. 152 с. Съавтор: Петко Петков.

8. Българският въпрос в САЩ 1876 – 1903. Търново, Великотърновски университет "Кирил и Методий", 1984. 142 с.

9. Съединението на Княжество България и Източна Румелия 1885 година. С., Нар. просвета, 1985. 248 с. Съавтор: Елена Стателова, второ издание 1995 г. 241 с.